

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

การศึกษาวิจัยเรื่องการถ่ายทอดความรู้การเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ได้แบ่งผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในระยะเวลาปฏิบัติงาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประจำอำเภอในเขตภาคกลาง

ตารางที่ 2 เพศของประชากร

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	156	61.7
หญิง	97	38.3
รวม	253	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีเพศชายมากที่สุด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 ส่วนเพศหญิงมีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3

ตารางที่ 3 อายุกลุ่มประชากร

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 25 ปี	6	2.4
25 – 35 ปี	42	16.6
36 – 45 ปี	43	17.0
มากกว่า 45 ปี	162	64.0
รวม	253	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่าส่วนใหญ่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในเขตภาคกลาง มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 และอายุระหว่าง 25 – 35 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 ที่เหลือมีจำนวนน้อยที่สุด คือมีอายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4

ตารางที่ 4 ระดับการศึกษาของประชากร

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	242	95.7
ปริญญาโท	11	4.3
รวม	253	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่าของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 5 ประสบการณ์ในระยะเวลาปฏิบัติงานของประชากร

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
0 – 5 ปี	90	35.6
5 ปีขึ้นไป	163	64.4
รวม	253	100.0

จากตารางที่ 5 พบนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 และที่เหลือร้อยละ 35.6 มีประสบการณ์อยู่ในระหว่าง 0 – 5 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็น ร้อยละ 35.6

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ประจำอำเภอในเขตภาคกลาง

ตารางที่ 6 ระดับการปฏิบัติงานการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ
ในเขตภาคกลาง

(n = 253)

วิธีการถ่ายทอดความรู้	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ประสบการณ์ในการเรียนรู้	3.68	0.58	มาก
แนวทางการเรียนรู้	3.65	0.56	มาก
ความพร้อมในการเรียนรู้	3.53	0.59	มาก
กระบวนการถ่ายทอดความรู้	3.52	0.61	มาก
รวม	3.59	0.53	มาก

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง เกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดความรู้การเกษตรใน 4 ด้านด้วยกันนั้น จากข้อมูลในตารางที่ 6 พบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางมีระดับความคิดเห็นในวิธีการถ่ายทอดความรู้การเกษตรในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ($\bar{x} = 3.59$) แต่เมื่อแยกวิเคราะห์ในรายละเอียดลงไปโดยแยกพิจารณาวิธีการถ่ายทอดความรู้เป็นด้าน ๆ ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 7 ระดับการปฏิบัติงานด้านการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำ
อำเภอในเขตภาคกลาง ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้

(n = 253)

วิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
- การให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันในกลุ่ม	4.00	0.78	มาก
- การนำเสนอหรือยกตัวอย่างประสบการณ์ของ ผู้ประสบผลสำเร็จในกิจกรรมที่ถ่ายทอด	3.94	0.78	มาก
- การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้มานำเสนอ ประสบการณ์ของตนเอง	3.92	0.76	มาก
- การหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอด เกิดการแข่งขันซึ่งกันและกัน	3.80	0.82	มาก
- การแนะนำประสบการณ์ของผู้เข้ารับการถ่ายทอด มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน	3.69	0.82	มาก
- การเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เข้ารับการถ่ายทอด เข้ากับเนื้อหาของกิจกรรม	3.67	0.82	มาก
- การแนะนำผู้เข้ารับการถ่ายทอดให้เรียนรู้ในกิจกรรม ด้วยประสบการณ์ของตนเอง	3.64	0.81	มาก
- การส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้พัฒนาและ ปรับปรุงอาชีพตนเองตามประสบการณ์ของตนเอง	3.54	0.89	มาก
- การนำประสบการณ์ของผู้เข้ารับการถ่ายทอดมา กำหนดเป็นเนื้อหาในกิจกรรม	3.40	0.85	ปานกลาง
- การจัดกลุ่มผู้เข้ารับการถ่ายทอดตามประสบการณ์ ของผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.19	0.97	ปานกลาง
รวม	3.68	0.58	มาก

การถ่ายทอดความรู้ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ในด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด จากข้อมูลในตารางที่ 7 พบว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 10 วิธีการ นั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 8 วิธีการ ด้วยกัน ได้แก่ การให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันในกลุ่ม การนำเสนอหรือยกตัวอย่างประสบการณ์ของผู้ประสบผลสำเร็จ ในกิจกรรมที่ถ่ายทอด การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้นำเสนอประสบการณ์ของตนเอง การหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดเกิดการแข่งขันซึ่งกันและกัน การแนะนำประสบการณ์ของผู้เข้ารับการถ่ายทอดมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เข้ารับการถ่ายทอดเข้ากับเนื้อหาของกิจกรรม การแนะนำผู้เข้ารับการถ่ายทอดให้เรียนรู้ในกิจกรรมด้วยประสบการณ์ของตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้พัฒนาและปรับปรุงอาชีพตนเองตามประสบการณ์ของตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.00, 3.94, 3.92, 3.80, 3.69, 3.67, 3.64 และ 3.54 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันมี 2 วิธีการ ที่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ การนำประสบการณ์ของผู้เข้ารับการถ่ายทอดมากำหนดเป็นเนื้อหาในกิจกรรม และการจัดกลุ่มผู้เข้ารับการถ่ายทอดตามประสบการณ์ของผู้เข้ารับการถ่ายทอด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.40 และ 3.19 ตามลำดับ

จากข้อมูลในตารางที่ 7 หากพิจารณาตามแนวคิด ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ที่บุคคลเป้าหมาย โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่เป็นผู้ใหญ่ นั้น วิธีการที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ ในเขตภาคกลางมานำมาใช้ปฏิบัติมากกว่าวิธีการอื่น ๆ โดยเริ่มต้นด้วยการนำประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรมมากำหนดเป็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่จะทำการถ่ายทอดความรู้ จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีความสำคัญในการกำหนดว่าควรจะเรียนรู้อะไรที่เป็นความต้องการจริง ๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ภายใต้อารมณ์ที่รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบในการกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ด้วย

ตารางที่ 8 ระดับการปฏิบัติงานด้านการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำ
อำเภอในเขตภาคกลาง ด้านแนวทางในการเรียนรู้

(n = 253)

การถ่ายทอดความรู้ ด้านแนวทางการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
- การแจ้งวัตถุประสงค์ให้กับผู้เข้ารับการถ่ายทอด ได้ทราบอย่างชัดเจน	4.00	0.86	มาก
- การแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้เข้ารับ การถ่ายทอด	3.80	0.77	มาก
- การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นประโยชน์ในการนำไปใช้ ได้จริงกับผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.79	0.83	มาก
- การจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เข้ารับการถ่ายทอดเป็น ศูนย์กลางในการถ่ายทอด	3.78	0.78	มาก
- การให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดมีส่วนร่วมในกิจกรรม การถ่ายทอดทุกครั้ง	3.77	0.87	มาก
- การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้เข้ารับการถ่ายทอด เมื่อเกิดปัญหาระหว่างฝึกปฏิบัติ	3.75	0.77	มาก
- การจัดแนวทางในการเรียนรู้โดยยึดปัญหาของ ผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.63	0.81	มาก
- การลำดับเนื้อหาของกิจกรรมจากง่ายไปหายาก	3.58	0.90	มาก
- การแจกเอกสารคู่มือประกอบการถ่ายทอดทุก กิจกรรม	3.29	1.00	ปานกลาง
- การปฐมนิเทศก่อนเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ แก่ผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.09	1.02	ปานกลาง
รวม	3.65	0.56	มาก

การถ่ายทอดความรู้ด้านแนวทางในการเรียนรู้

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ในด้านแนวทางในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด จากข้อมูลในตารางที่ 8 พบว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 10 วิธีการ นั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 8 วิธีการ ด้วยกัน ได้แก่ การแจ้งวัตถุประสงค์ให้กับผู้รับการถ่ายทอด ได้ทราบอย่างชัดเจน การแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้รับการถ่ายทอดการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นประโยชน์ในการนำไปใช้ได้จริงกับผู้รับการถ่ายทอด การจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้รับการถ่ายทอดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด การให้ผู้รับการถ่ายทอดมีส่วนร่วมในกิจกรรมการถ่ายทอดทุกครั้ง การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้รับการถ่ายทอดเมื่อเกิดปัญหาระหว่างฝึกปฏิบัติการจัดแนวทางในการเรียนรู้โดยยึดปัญหาของผู้รับการถ่ายทอด การลำดับเนื้อหาของกิจกรรมจากง่ายไปหายาก โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.00, 3.80, 3.79, 3.78, 3.77, 3.75, 3.63 และ 3.58 ตามลำดับ ในขณะเดียวกันมี 2 วิธีการ ที่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ การแจกเอกสารคู่มือประกอบการถ่ายทอดทุกกิจกรรม และการปฐมนิเทศก่อนเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้แก่ผู้รับการถ่ายทอด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.29 และ 3.09 ตามลำดับ

จากข้อมูลในตารางที่ 8 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางได้นำวิธีการชี้แจงวัตถุประสงค์ให้กับผู้รับการถ่ายทอดได้รับทราบอย่างชัดเจน มาปฏิบัติใช้ในการฝึกอบรมมากกว่าวิธีอื่น ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามแนวคิด ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ บุคคลเป้าหมายเป็นเกษตรกรที่เป็นผู้ใหญ่ เมื่อได้รู้และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แล้ว จะมีการพิจารณาว่าวัตถุประสงค์นั้นตรงตามความต้องการ และสามารถตอบสนองความคาดหวังได้ จึงจะทำให้การถ่ายทอดความรู้นั้นมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ตารางที่ 9 ระดับการปฏิบัติงานด้านการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำ
อำเภอในเขตภาคกลาง ด้านความพร้อมในการเรียนรู้

(n = 253)

วิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความพร้อมในการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
- การจัดเวลาพักให้กับผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม	3.72	0.86	มาก
- การแจ้งหัวข้อเนื้อหาในการถ่ายทอดทั้งหมดก่อนทำการถ่ายทอดในแต่ละกิจกรรม	3.69	0.89	มาก
- การจัดลำดับเนื้อหาในกิจกรรมตามความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.65	0.79	มาก
- การจัดเวลาในกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.60	0.78	มาก
- การอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ก่อนการจัดกิจกรรม	3.57	0.84	มาก
- การกำหนดกิจกรรมในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัยของผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.51	0.84	มาก
- การแบ่งกลุ่มของผู้เข้ารับการถ่ายทอดตามความสนใจของผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.51	0.91	มาก
- การแบ่งกลุ่มของผู้เข้ารับการถ่ายทอดตามบทบาทภารกิจในอาชีพ	3.45	0.91	มาก
- การให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดเลือกกิจกรรมในการถ่ายทอดตามความพร้อมของผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.29	0.85	ปานกลาง
- การใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการของผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม	3.28	0.89	ปานกลาง
รวม	3.53	0.59	มาก

การถ่ายทอดความรู้ด้านความพร้อมในการเรียนรู้

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ในด้านความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด จากข้อมูลในตารางที่ 9 พบว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 10 วิธีการ นั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 8 วิธีการ ด้วยกัน ได้แก่ การจัดเวลาพักให้กับผู้รับการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม การแจ้งหัวข้อเนื้อหาในการถ่ายทอดทั้งหมดก่อนทำการถ่ายทอดในแต่ละกิจกรรม การจัดลำดับเนื้อหาในกิจกรรมตามความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด การจัดเวลาในกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้รับการถ่ายทอด การอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ก่อนการจัดกิจกรรม การกำหนดกิจกรรมในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัยของผู้รับการถ่ายทอด การแบ่งกลุ่มของผู้รับการถ่ายทอดตามความสนใจของผู้รับการถ่ายทอดการแบ่งกลุ่มของผู้รับการถ่ายทอดตามบทบาทภารกิจในอาชีพ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.72, 3.69, 3.65, 3.60, 3.57, 3.51, 3.51 และ 3.45 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันมี 2 วิธีการ ที่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ การให้ผู้รับการถ่ายทอดเลือกกิจกรรมในการถ่ายทอดตามความพร้อมของผู้รับการถ่ายทอด และการใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการของผู้รับการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.29 และ 3.28 ตามลำดับ

จากข้อมูลในตารางที่ 9 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางได้นำวิธีการจัดเวลาพักให้กับผู้รับการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสมมาใช้มากกว่าวิธีการอื่น ซึ่งตามหลักการศึกษาผู้ใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือ ตามหลักการในการสอนผู้ใหญ่เกษตรกรที่เป็นผู้ใหญ่มีข้อจำกัดทางด้านอายุ และสภาพร่างกายที่ถดถอยตามวัยซึ่งแตกต่างจากเด็ก ผู้ถ่ายทอดต้องคำนึงถึงการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ให้มีความสะดวก สบายทางกายภาพ เช่น การจัดที่นั่งที่เหมาะสม การพักรับประทานเครื่องดื่ม ฯลฯ จะทำให้ผู้ใหญ่มีความรู้สึกมีความเป็นอิสระ เป็นกันเอง ไม่เหน็ดเหนื่อย หรือเคร่งเครียดเกินไป จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการฝึกอบรมได้

ตารางที่ 10 ระดับการปฏิบัติงานด้านการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำ
อำเภอในเขตภาคกลาง ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้

(n = 253)

วิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
- การกำหนดวัตถุประสงค์ในกิจกรรมร่วมกับผู้เข้ารับ การถ่ายทอด	3.72	0.79	มาก
- การชักชวนหรือจูงใจให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้ แก้ไขปัญหในกิจกรรม	3.68	0.75	มาก
- การจัดลำดับของความยาก-ง่ายของเนื้อหากิจกรรม ในการถ่ายทอด	3.62	0.76	มาก
- การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดเลือกกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตัวเอง	3.54	0.83	มาก
- การจัดให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดสามารถมองเห็นสื่อ ที่ใช้ในกิจกรรมได้อย่างชัดเจน	3.52	0.82	มาก
- การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ผู้เข้ารับ การถ่ายทอดก่อนจัดกิจกรรม	3.50	0.91	มาก
- การวิเคราะห์ความต้องการในกระบวนการแก้ปัญหา ของผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.47	0.86	ปานกลาง
- การประเมินความรู้ของผู้เข้ารับการถ่ายทอดก่อน และหลังกิจกรรม	3.40	1.04	ปานกลาง
- การวิเคราะห์ความต้องการตามพฤติกรรมการ แสดงออกของผู้เข้ารับการถ่ายทอด	3.36	0.87	ปานกลาง
- การใช้สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการถ่ายทอด ได้อย่างเหมาะสม	3.34	0.88	ปานกลาง
รวม	3.52	0.61	มาก

การถ่ายทอดความรู้ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ในด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ จากข้อมูลในตารางที่ 10 พบว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 10 วิธีการ นั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 6 วิธีการ ด้วยกัน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ในกิจกรรมร่วมกับผู้รับการถ่ายทอด การชักชวนหรือจูงใจให้ผู้รับการถ่ายทอดได้แก้ไขปัญหในกิจกรรม การจัดลำดับของความยาก-ง่ายของเนื้อหากิจกรรมในการถ่ายทอด การเปิดโอกาสให้ผู้รับการถ่ายทอดเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง การจัดให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถมองเห็นสื่อที่ใช้ในกิจกรรมได้อย่างชัดเจน และการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอดก่อนจัดกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.72, 3.68, 3.62, 3.54, 3.52 และ 3.50 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันมีถึง 4 วิธีการ ที่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ การวิเคราะห์ความต้องการในกระบวนการแก้ปัญหาของผู้รับการถ่ายทอด การประเมินความรู้ของผู้รับการถ่ายทอดก่อนและหลังกิจกรรม การวิเคราะห์ความต้องการตามพฤติกรรมการแสดงออกของผู้รับการถ่ายทอด และการใช้สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.47, 3.40, 3.36 และ 3.34 ตามลำดับ

จากข้อมูลในตารางที่ 10 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางได้นำเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้รับการถ่ายทอด มาปฏิบัติมากกว่าวิธีอื่น พิจารณาตามแนวคิด ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ การที่ผู้ถ่ายทอดให้เกษตรกรที่เป็นผู้ใหญ่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมร่วมกัน จะทำให้เกษตรกรยอมรับในเป้าหมายในการเรียนรู้ของตน และมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่ตนเองร่วมวางแผนในกิจกรรมนั้น ๆ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในระยะเวลาปฏิบัติงาน

เมื่อทำการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างในการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในระยะเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งปรากฏผลดังแสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบระดับการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ
ในเขตภาคกลาง จำแนกตามเพศ

(n = 253)

วิธีการถ่ายทอดความรู้	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	(n = 156)		(n = 97)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ประสบการณ์ในการเรียนรู้	3.64	0.60	3.74	0.53	1.086	.298
แนวทางในการเรียนรู้	3.59	0.56	3.74	0.53	0.282	.596
ความพร้อมในการเรียนรู้	3.51	0.59	3.55	0.57	0.019	.892
กระบวนการถ่ายทอดความรู้	3.49	0.64	3.54	0.56	0.939	.334
รวม	3.56	0.55	3.64	0.55	0.761	.384

จากตารางที่ 11 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเพศของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ตามวิธีการถ่ายทอดความรู้ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง เพศชาย มีค่าเฉลี่ย 3.64 เพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 3.74 ได้ค่า $t = 1.086$ ได้ค่า $Sig = .298$ ด้านแนวทางในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง เพศชาย มีค่าเฉลี่ย 3.59 เพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 3.74 ได้ค่า $t = .282$ ได้ค่า $Sig = .596$ ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง เพศชาย มีค่าเฉลี่ย 3.51 เพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 3.55 ได้ค่า $t = .019$ ได้ค่า $Sig = .892$ ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง เพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.49 เพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 3.54 ได้ค่า $t = .939$ ได้ค่า $Sig = .334$ และเมื่อเปรียบเทียบเพศของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง พบว่า เพศชายมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ ทั้ง 4 ด้านนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.56 เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 3.64 ได้ค่า $t = .761$ ได้ค่า $Sig = .384$ กล่าวโดยสรุป นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางทั้งเพศชายและเพศหญิง มีวิธีการถ่ายทอดความรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบระดับการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง จำแนกตามอายุ

วิธีการถ่ายทอดความรู้	อายุ								F	Sig
	< 25 ปี		25 – 35 ปี		36 – 45 ปี		> 45 ปี			
	(n = 6)		(n = 42)		(n = 43)		(n = 162)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ประสบการณ์ในการเรียนรู้	3.55	0.51	3.54	0.52	3.64	0.64	3.73	0.58	1.388	.247
แนวทางในการเรียนรู้	3.63	0.63	3.55	0.46	3.67	0.56	3.67	0.59	0.555	.645
ความพร้อมในการเรียนรู้	3.43	0.37	3.39	0.44	3.52	0.59	3.57	0.62	1.161	.325
กระบวนการถ่ายทอดความรู้	3.40	0.33	3.37	0.48	3.44	0.69	3.58	0.62	1.680	.172
รวม	3.50	0.39	3.46	0.40	3.57	0.55	3.64	0.55	1.355	.257

จากตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอายุของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ได้กำหนดกลุ่มอายุเป็น 4 ช่วง คือ อายุน้อยกว่า 25 ปี 25 – 35 ปี 36 – 45 ปี และมากกว่า 45 ปี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ที่มีอายุมากกว่า 45 ปี มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากรองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุ 36 -45 ปี และ น้อยกว่า 25 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.64, 3.57 และ 3.50 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 25 -35 ปี อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.46 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทั้ง 4 กลุ่มอายุ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการเปรียบเทียบ ปรากฏว่าอายุของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง มีระดับการถ่ายทอดความรู้ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบระดับการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 253)

วิธีการถ่ายทอดความรู้	ระดับการศึกษา				t	Sig
	ปริญญาตรี		ปริญญาโท			
			หรือสูงกว่า			
	(n = 242)		(n=11)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ประสบการณ์ในการเรียนรู้	3.67	0.58	3.97	0.52	0.266	.606
แนวทางในการเรียนรู้	3.64	0.56	3.87	0.61	0.097	.756
ความพร้อมในการเรียนรู้	3.51	0.59	3.83	0.53	0.140	.708
กระบวนการถ่ายทอดความรู้	3.50	0.61	3.85	0.58	0.069	.793
รวม	3.58	0.52	3.88	0.53	0.036	.849

จากตารางที่ 13 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับการศึกษาของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ได้กำหนดกลุ่มระดับการศึกษาเป็น 2 ช่วงเท่านั้น เนื่องจากระดับการศึกษานักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ จะต้องมีการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ดังนั้นจึงกำหนดกลุ่มให้เหลือน้อยลง เพื่อความเที่ยงตรงของข้อมูลที่เปรียบเทียบ คือ การศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโทหรือสูงกว่า ผลการวิเคราะห์พบว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ตามหลักการสอนผู้ใหญ่ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขต

ภาคกลาง ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ย 3.67 ปริญญาโทหรือสูงกว่ามีค่าเฉลี่ย 3.85 มีค่า $t = .266$ ได้ค่า Sig = .606 ด้านแนวทางในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 3.64 ปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 3.87 มีค่า $t = .097$ ได้ค่า Sig = .756 ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 3.51 ปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 3.83 มีค่า $t = .140$ ได้ค่า Sig = .708 ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 3.50 ปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 3.85 มีค่า $t = .069$ ได้ค่า Sig = .793 และเมื่อเปรียบเทียบวิธีการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 3.58 ปริญญาโทหรือสูงกว่า มีค่าเฉลี่ย 3.88 ได้ค่า $t = .036$ ได้ค่า Sig = .849 กล่าวโดยสรุป นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีวิธีการถ่ายทอดความรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบระดับการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ
ในเขตภาคกลาง จำแนกตามประสบการณ์ในระยะเวลาปฏิบัติงาน

(n = 253)

วิธีการถ่ายทอดความรู้	ประสบการณ์				t	Sig
	0-5 ปี		5 ปีขึ้นไป			
	(n = 90)		(n = 163)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ประสบการณ์ในการเรียนรู้	3.54	0.57	3.75	0.57	0.259	.611
แนวทางในการเรียนรู้	3.57	0.55	3.69	0.57	0.038	.845
ความพร้อมในการเรียนรู้	3.41	0.51	3.59	0.62	4.110	.044*
กระบวนการถ่ายทอดความรู้	3.37	0.58	3.59	0.62	1.220	.271
รวม	3.47	0.48	3.66	0.54	2.65	.105

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบวิธีการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ตามประสบการณ์ในระยะเวลาปฏิบัติงาน โดยภาพรวมวิธีการถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มที่มีประสบการณ์ 0 – 5 ปี และตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 3.47 และ 3.66 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 3 ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด ด้านแนวทางในการเรียนรู้ของผู้รับการ และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง และมีเพียงด้านเดียว ที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 คือ ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด ซึ่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางที่มีประสบการณ์ 0- 5 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.41 กลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 3.59 ได้ค่า $t = 4.110$ ได้ค่า $Sig = .044$ ซึ่งค่า Sig ของด้านความพร้อมในการเรียนรู้มีค่าน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ได้ตั้งไว้ จึงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไปให้ความสำคัญในวิธีการถ่ายทอดความรู้ในด้านความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอดมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ 0 – 5 ปี

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษาวิจัย เรื่องการถ่ายทอดความรู้การเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ผลจากการวิจัยสามารถนำมาวิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้

จากผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ให้ความสำคัญในวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอดก่อนการถ่ายทอดความรู้ อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 7) เนื่องจากบุคคลเป้าหมายในการถ่ายทอดความรู้เป็นเกษตรกรที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีการนำประสบการณ์ของเกษตรกรมาใช้ในการฝึกอบรมนั้น ผู้ถ่ายทอดจำเป็นจะต้องมีเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมตามประสบการณ์ของเกษตรกรด้วย จึงจะทำให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วม ได้แลกเปลี่ยนความรู้โดยใช้ประสบการณ์ของเกษตรกรมาแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น ความรู้ที่ได้รับในการถ่ายทอดนั้นจึงจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน สำหรับวิธีการนำประสบการณ์ของผู้รับการถ่ายทอดมากำหนดเนื้อหา และนำมาจัดกลุ่มผู้รับการถ่ายทอดตามประสบการณ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ให้ความสำคัญอยู่ใน

ระดับปานกลาง นับเป็นสิ่งที่ไม่ควรจะมองข้ามไป ซึ่งแนวความคิดของ อาภรณ์ (2540) ได้กล่าวถึง การถ่ายทอดความรู้ที่นำประสบการณ์ในการเรียนรู้มาวิเคราะห์ก่อนการถ่ายทอดความรู้ จะเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น และ แก้ปัญหาเป็น เน้นการวิเคราะห์วิจารณ์ และการแสวงหา ความรู้อย่างมีกระบวนการ และควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ทั้งความรู้ ความคิด ไปใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ในอนาคตได้ ย่อมเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียน

2. วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านแนวทางในการเรียนรู้

จากผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ให้ความสำคัญในวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านแนวทางในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 8) แต่มีบางเรื่องที่วิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ควรให้ความสำคัญเช่นกัน ซึ่งผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลางคือ เรื่องการจัดปฐมนิเทศก่อนการถ่ายทอดความรู้ และการแจกเอกสารคู่มือประกอบการถ่ายทอด ตามแนวความคิด สมบูรณ์ (2526) ได้กล่าวไว้ว่า ควรมีการปฐมนิเทศให้การต้อนรับและแนะนำผู้เข้ารับการอบรมเพื่อสร้างบรรยากาศให้มีความเป็นมิตร และเป็นกันเอง ดังนั้น ในการจัดปฐมนิเทศก่อนการถ่ายทอดความรู้จึงเป็นการชี้แจงให้เกษตรกร ได้รับรู้ถึงภาพรวมของหลักสูตรการฝึกอบรมว่า มีวัตถุประสงค์อย่างไร เนื้อหาวิชาประกอบด้วยเรื่องอะไร ใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งสิ้นกี่วัน ใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมอย่างไรบ้าง ฯลฯ ซึ่งเป็นแนวทางให้เกษตรกรได้รู้ล่วงหน้าและทำความเข้าใจว่าการอบรมครั้งนี้ตรงตามความคาดหวัง และเป็นประโยชน์กับตัวเขาหรือไม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ จงกลณี (2542) กล่าวว่า การปฐมนิเทศเป็นช่วงของการแนะนำเบื้องต้น หรืออารัมภบทเพื่อแนะนำให้ผู้รู้จักภาพรวมของหลักสูตร ทั้งเนื้อหา วิชา การบริหารจัดการ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอบรม ตลอดจนการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อตกลงร่วมกัน รวมทั้งกำหนดบทบาท หรือกลไกของตนเองในระหว่างฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งตามหลักในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มานพ (2517) ได้กล่าวไว้ประการหนึ่ง คือ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่อตนเองทราบว่าสิ่งที่เรียนจะเป็นประโยชน์ในทันที หรือในอนาคต สอดคล้องกับ รมย์ (2536) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อวัตถุประสงค์ของการเรียนนั้น สามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้เข้ารับการอบรมได้ สำหรับการแจกเอกสารคู่มือการถ่ายตานั้น ควรจะต้องจัดทำให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และทันสมัย เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถใช้ทบทวน อ้างอิง และเป็นแนวทางในการนำเอาความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานอีกด้วย ที่สำคัญการแจกเอกสารจะต้องพิจารณาถึงช่วงเวลาที่เหมาะสม

ว่าควรจะแจกในช่วงเวลา ก่อน – หลัง หรือระหว่างการฝึกอบรม จึงจะเหมาะสมและเป็นประโยชน์ แก่ผู้เข้ารับการอบรมมากที่สุด (ชาญ, 2539)

3. วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านความพร้อมในการเรียนรู้

จากผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลางมีการถ่ายทอดความรู้ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้รับการถ่ายทอด อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 9) แต่มีบางส่วนที่ควรให้ความสำคัญ คือ เรื่องการให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดเลือกกิจกรรมตามความพร้อมของผู้รับการถ่ายทอด และการใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการของผู้รับการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม ดังที่ Knowles (อ้างถึงใน อุ่นตา, 2527) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในสิ่งที่เห็นว่ามีประโยชน์ และมีความจำเป็นสำหรับเท่านั้น ความพร้อมในการเรียนรู้ส่วนมากมาจากความต้องการทางสังคม ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามภารกิจตามวัยของผู้ใหญ่ ความจำเป็น ความต้องการ และความสนใจที่จะรับบทบาทหน้าที่ใหม่ในช่วงชีวิต บุคคลพร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อเขามีความต้องการเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตที่เป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา (2544) ว่าภาระหน้าที่ของผู้ถ่ายทอดควรมีการวางแผน โดยวิเคราะห์ถึงความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ และกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดควรมีความรับผิดชอบจัดหาเครื่องมือ และวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการที่จะเรียนรู้ และสิ่งที่เรียนควรนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ประกอบการถ่ายทอดความรู้ให้ครบถ้วน เพียงพอและให้เหมาะสมสำหรับผู้เข้ารับการอบรมด้วย

4. การถ่ายทอดความรู้ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้

จากผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ให้ความสำคัญด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้รับการถ่ายทอดอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 10) เมื่อพิจารณาเป็นรายวิธีมีด้วยกัน 4 วิธีการ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรให้ความสำคัญเช่นกัน คือ การวิเคราะห์ความต้องการในกระบวนการแก้ปัญหาของผู้เข้ารับการถ่ายทอด การประเมินความรู้ของผู้รับการถ่ายทอดก่อนและหลังการฝึกอบรม การวิเคราะห์ความต้องการตามพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เข้ารับการถ่ายทอด และการใช้สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง สุวัฒน์ (2544) ได้ให้แนวความคิดตามหลักการเรียนรู้ผู้ใหญ่ไว้ดังนี้ ผู้ใหญ่จะสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในสิ่งที่เห็นว่ามีประโยชน์ และมีความจำเป็นสำหรับตนเองเท่านั้น ทั้งนี้ผู้สอน

จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เพื่อให้รู้ถึงความต้องการถึงความต้องการที่แท้จริง และ มานพ (2517) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่ใช้ปัญหาเป็นจุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ และปัญหาเหล่านั้นจะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยให้ผู้ใหญ่เริ่มต้นจากปัญหาหรือประสบการณ์ แล้วนำไปสู่หลักการหรือทฤษฎี และอีกประการหนึ่ง เหตุผลและความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมของแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนต้องการรับฟังแบบชั้นเรียนในระบบ (Formal Class) บางคนอาจอยากให้ออกแบบเชิงปฏิบัติการ (Workshop) บางคนอยากให้ออกแบบแบบตัวต่อตัว (One – to – One Situations) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้เข้าอบรมจะมีความสนใจและความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในฐานะผู้เรียนผู้ใหญ่ย่อมมีความต้องการเป็นของตนเอง รวมทั้งมีรูปแบบในการเรียนรู้ (Style of Learning) ที่แตกต่างกัน ผู้ถ่ายทอดความรู้จึงควรดำเนินกิจกรรมให้หลากหลาย และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมที่มีความแตกต่างกันไป ซึ่งผู้ถ่ายทอดความรู้จะต้องปรับเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร คู่มือในการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม และต้องจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้สัมพันธ์กับความต้องการทั้งของแต่ละคน หรือตามความต้องการของกลุ่มสมาชิกด้วย ส่วนการประเมินผลก่อนการฝึกอบรมนั้น ผู้เรียนผู้ใหญ่ (Adult Learning) สามารถที่จะวินิจฉัยความต้องการของตนเองได้ โดยอาจจะใช้แบบสอบถาม และการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยจัดการก่อนเริ่มการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประเมินความรู้ ทักษะในการสื่อสาร การรับรู้ต่อวัฒนธรรม เป็นต้น ส่วนการประเมินผลหลังการฝึกอบรม กิจกรรมนี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ได้บรรลุถึงเป้าหมายตามที่ได้ออกแบบไว้ตอนแรกอย่างไร ว่ามีอะไรที่เป็นปัญหาอุปสรรค ทั้งนี้จะได้เปรียบเทียบกับความสามารถก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ เป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียนได้รับรวมทั้งประสิทธิภาพของผู้ถ่ายทอดความรู้ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ รมย์ (2536) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ว่า การเรียนรู้ที่จะต้องมีผลการประเมินผลผู้เข้ารับการอบรม ว่าได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แก้ไขปรับปรุงตัวเอง

5. การเปรียบเทียบวิธีการถ่ายทอดความรู้การเกษตรของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดความรู้การเกษตรนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอในเขตภาคกลาง เมื่อจำแนกตาม เพศ กลุ่มอายุ และระดับการศึกษา ต่อวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรตามทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 11 12 และ 13) แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในระยะเวลาปฏิบัติงาน (ตารางที่ 14) ผลปรากฏว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ประจำอำเภอในเขตภาคกลาง ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญเรื่องความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรมมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ในการในระยะเวลาปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี